

Nr 206.

Av herr **Lindhagen**, *angående åtgärder mot barns brukande och vuxnas missbrukande av tobak.*

Vad som främst tär på släktets fysiska krafter är fattigdomen, industrialismen och storstäderna. Över dessas ruinerande inflytelser är individen icke herre. Deras bekämpande möter ock otroliga svårigheter, enär detta på samma gång måste bli en strid om makt och ekonomiska intressen. Kampen för folkhälsan sammanfaller här med de politiska striderna.

Folkhälsan undergräves emellertid ock genom ovanor hos individen, vilkas omfattning väl kan stå under ett visst inflytande även av nyssnämnda faktorer, men dock i huvudsak äro frivilliga och därför kunna bekämpas på upplysningens väg och genom ett, om ej helt och hållet, så dock i huvudsak neutralt arbete.

Häremot reser sig okunnigheten hos alla. Först möter man den vetenskapliga okunnigheten. När det gäller att uppfinna krigsmaskiner, nödvändiggör dödsfaran uppfinningarna. Om det gäller industriell vinning genom sinnrika upptäckter och möjligheter till världspatent för desamma, då skapar den mänskliga vinningslystnaden uppfinningarna. Gäller det åter uppfinningar för människornas egen skull, vänliga upptäckter utan penningevinst, då komma upptäckterna sällan eller aldrig.

Få områden stå väl så ouppdagade som den personliga hygienens oupptäckta marker, de olika födoämnenas inflytande samt den riktiga samsättningen och tillagningen utav desamma. Genierna låna här icke sin medverkan. Den enskilda läkarpraktiken av begripliga skäl lika litet. Det officiella medicinalväsendet sköter sina expeditionsgöromål och forskar föga eller intet för att lyfta slöjan från de ouppdagade hemligheterna. Och detta kan man icke heller begära. Under tiden hängiva sig indi-

viderna bland oss, det menige folket, åt vår okunnighet, vår obetänksamhet och vårt njutningsbegär utan självansvar eller tyglar på driftlivet.

Realpolitiken sysselsätter sig med förkärlek med former i stället för med livet. Det förra är bekvämare och då får man tillika den angenäma uppgiften att icke behöva så synnerligen mycket sysselsätta sig med sig själv. Det är också krävande att förutse och förekomma olyckor men lättare att bliva vaken, när de redan inträtt och man kan få inskränka sig till ett improduktivt plåstrande med tillhjälp av andras pengar.

Vid riksdagarna 1911 och 1912 väcktes förslag om upplysning och omtanke från statsmaktens sida för den personliga hygien. Andra kammaren biföll visserligen framställningen år 1911 men föll ifrån densamma det påföljande året. Det visar sig också under den nuvarande politiska regimen hart när omöjligt intressera politikerna för ett samlat grepp på en hel sak, i synnerhet om den rör sig mer eller mindre på de andliga verkligheternas och självansvarets områden. Ehuru ingenting vore mera av behovet påkallat än att nu åter upptaga en sådan realpolitisk fråga som den förenämnda, skall jag dock för denna gång inskränka mig till att belysa ämnet med en detalj, för vilken det är lättare att vinna uppmärksamhet, åtminstone i någon liten mån. Denna detalj är *tobaksmisshuset* för att ej säga tobaksbruket.

Redan 1906 års riksdag begärde åtgärder till hämmande av minderårigas tobaksbruk samt, i den mån lösningen påkallade riksdagens medverkan, det förslag, vartill förhållandena kunde giva anledning. Uti motiveringen antyddes vissa åtgärder och erinrades om förebilder i utländska lagstiftningar. Åren 1911 och 1912 begärdes i andra kammaren något inskridande mot tobaksbruket i allmänhet, och beslöt riksdagen sistnämnda år utan någon framförd meningsskiljaktighet begära, att regeringen snarast möjligt måtte låta utreda, vad från det allmännas sida, särskilt genom upplysningsverksamhet, kan åtgöras för att stödja strävan det att motarbeta misshuset av tobak, ävensom att vidtaga de åtgärder som därav kunde föranledas. I förbigående sagt fattades enahanda beslut rörande kaffemisshuset. Uti motionerna vid de båda riksdagarna (nr 258 år 1912 inom andra kammaren) fanns en utredning om tobaksmisshuset och dess skadliga verkningar.

Denna hemställan om åtgärder snarast möjligt fick år 1916 från regeringen ett kuriöst svar. Då framlades nämligen ett förslag till ett statens tobaksmonopol, som ock antogs. Uti motiveringen till regeringspropositionen framhölls såsom stöd för densamma, att det visserligen i

utlandet visat sig, att, omedelbart efter tobaksmonopolets införande, konsumtionen något minskats, men att den därefter snart tagit fart igen. Svenska folket, menade regeringen, behövde därför icke frukta, att ej tillräckliga inkomster skulle inflyta genom ett sådant statsorganiserat folkfördärv. Nykterhetsfolket hade förut fått genomfört åtgärder för sin uppfattning, att allmänna utgifter icke finge grundas på inkomster från sprithantering, vilket ansågs principiellt förkastligt och i tillämpningen fördärvligt. Nu däremot, när det gällde att införa ett nytt dylikt inkomstsystem, då teg nykterhetsfolket. Uppfordringar till dess representanter i andra kammaren att förklara, huruledes vad som var orätt ena gången, kunde bli rätt den andra, mottogs med tystnad.

Detta är den enda åtgärd, som statsmakterna »snarast möjligt» vidtagit med anledning av riksdagens önskningar åren 1911—1912 om åtgärder för att hindra tobaksmisshuset. Det är nu fjorton och åtta år sedan de förenämnda riksdagsskrivelserna avlätos. En gång gjordes försök med möda att upptäcka den plats, där de blivit internerade slutligen efter åtskilliga irrfärder. Det lönar sig sannerligen icke att upprepa några enskilda påminnelser till den rökande, för frågan kapitalt ointresserade ämbetsmannavärlden. Detta är också ett bevis för ämbetsmannamaktens ofantliga inflytande, som i själva verket kan vara vida större än riksdagens. Den senare statsmakten må ofta begära vilka undersökningar som helst. Vad ämbetsmannamakten icke vill, blir ändå aldrig någon sann verklighet.

Man skulle möjligen kunna tro, att de båda riksdagsskrivelsernas jordfästning berott på, att tobaksmisshuset upphört eller högst betydligt avtagit. Så är emellertid ingalunda förhållandet. Det har tvärtom på senare tider välut till att bli en verklig landsfara. Under hägnen av statens tobaksrörelse har landet glädjen att tillföras allt större inkomster av giftets spridande. Spritrörelsen förgylles åtminstone med en slags omvårdnad på samma gång för individens hälsa. Tobaksmonopolet har åter bara att se till, att det rökes så mycket som möjligt i landet oavsett följderna.

Det är i all synnerhet cigarettrökningen som tilltagit. Den har enligt monopolets egna uppgifter på de sista fyra åren ökat nära fyra-dubbelt. I all synnerhet är det den uppväxande ungdomen, ungdomsklasserna, som staten offrar åt denna last. Man måste nämligen begagna ett så starkt uttryck, när man dagligen upplever denna sjukliga oförmåga hos den manliga befolkningens stora flertal att ens under någon tid på dagen kunna släppa cigaretten eller cigarren. Framför allt naturligtvis

är det storstäderna och industrialismen, som gå i spetsen för oseden och äro den tacksamma jordmånen för denna folkkräfta, som naturligtvis också har en ekonomisk sida. Tidigare hade herrar rökare åtminstone någon respekt för offentliga lokaler och särskilt brukades det icke gärna att med rökning snuska ned luften under sammanträden, då klara tankar och syrsättning av blodet även äro en betingelse för goda beslut. Nu äro de flesta samlingslokaler, stora och små, icke minst arbetareklassens, fullständiga rökstugor, där man bakom det eviga töcknet skönjer konturerna allenast av utlevade ansikten och känner livskraften småningom förtvina inom sig själv. Den s. k. intelligensen i all synnerhet iakttog förr korrekthet och lämnade åtminstone sammankomsterna och ämbetslokalerna oberörda av sina rökelse. Numera har röken stigit mer och mer även till dessa höjder, och man kan finna de högsta statstjänstemän sitta och tjuvsmutta på sina rökverk under sammanträdena.

Mot en sådan allmän degeneration kunde verkligen ifrågasättas en lagstiftning, som förbjöd rökning åtminstone på ämbetslokaler och under sammanträden för dryftande av allmänna spørsmål.

Den största olyckan är emellertid de unga och kraftiga manliga generationernas själlösa uppgående i sin tobaksnjutning. Detta är en växande folkfara och därför hemställes,

att riksdagen ville hos regeringen och ämbetsverken med förvåning efterlysa riksdagsskrivelserna av 1906 och 1912 om åtgärder mot barns tobaksbruk och vuxnas tobaksmisshandlingar samt anhålla, att omsider vidtagas de i skrivelserna »snarast möjligt» begärda åtgärderna i ändamål att på upplysningens väg eller annorledes möta den landsfara, som hotar genom det nu ännu mer överhandtagande tobaksmisshandlinget.

Stockholm den 1 februari 1920.

Carl Lindhagen.
